

Naar aanleiding van een digitaal bezoekje aan de site van St. Louis te Oudenbosch (Brabant) (zie: <https://wierookwijnwaterenworstenbrood.nl/ontdekken/verhalen/jongensinternaat-saint-louis-in-oudenbosch>) over de broeders is mij gevraagd iets te schrijven over de Lagere School van deze broeders in Amsterdam. Ik vond op de site niets terug over hun Amsterdams verblijf en schreef daar iets over.

Ik ben van 1953 tot 1959 bij de broeders op deze school geweest, hopelijk zijn er lezers die mij kunnen corrigeren of aanvullingen hebben. En met wat Internet research heb ik dit verhaal betreffende de historie aangevuld.

Historie

Lees het hele verhaal over het ontstaan van de congregatie bij het West-Brabants Archief: <https://archives.memorix.nl/frontend/wba/files/pdf/NL-BozWBA-raw%20-%2000368.ead.pdf>

De Broeders hebben in Amsterdam in diverse kloosters gewoond. Hun laatste klooster was het Augustinusklooster aan de Postjesweg. Boven: de eerste bewoners in 1933 van Huize Augustinus.

Uit: Katholicisme: van wieg tot graf

In 1893 kwamen de broeders van St. Louis van Oudenbosch naar Amsterdam op verzoek van de pastoor van De Posthoorn om geleidelijk het onderwijs voor jongens op zich te nemen. Zij begonnen op Keizersgracht 65, in een huurhuis, met een zogenaamde jongherenschool, die als Saint Louis zich een uitstekende reputatie zou verwerven. Later werden ze in Amsterdam actief in diverse andere scholen, waaronder de Heilig Hartschool aan de Ferdinand Bolsstraat. De Broeders van Maastricht vestigden zich al kort na de stichting van de Congregatie (1840) op 1 mei 1845 in Amsterdam ten behoeve van het jongensweeshuis.

Vóór 1663 was het huis eigendom van Marcus Pels (1591-1647) of (1641-1705) die ook de eigenaar en gebruiker van het naastgelegen pakhuis De Waereld (nr. 85) is. Na vele verbouwingen o.a. in 1663, 1664, 1868, 1902 werd het in gebruik genomen door de broeders.

De pastoor L.F. Jansen van de parochie van Onze Lieve Vrouw Onbevleete Ontvangenis, van de kerk "De Posthoorn" in de Haarlemmerstraat (1860, architect P. Cuypers), wil een R.K. school voor stichten en is op zoek naar onderwijzers. Hiervoor komen een aantal broeders van de Congregatie van de broeders van de heilige Aloysius Gonzaga (zie: https://nl.wikipedia.org/wiki/Aloysius_Gonzaga) te Oudenbosch naar Amsterdam. Deze congregatie van de Broeders van St. Louis, zoals de Congregatie kortweg werd aangeduid is op 1 maart 1840 gesticht door de Oudenbossche pastoor Willem Hellemons en de eveneens uit Oudenbosch afkomstige Johannes Huybrechts. en starten op Keizersgracht 65 met de school voor Uitgebreid Lager Onderwijs met 72 leerlingen vanaf 1893.

www.amsterdamsegrachtenhuizen.info

Het gehele pand bestaat uit een voorhuis en achterhuis en architect Jos P.I. Hegener (1864-1933, opleiding o.a. bij P. Cuyers) gebruikte deze scheiding om in het voorhuis een school voor lager onderwijs, een zogenaamde R.K. Jongheerenschool, onder te brengen en in het achterhuis een klooster en kapel voor de broeders van het klooster St. Louis van Oudenbosch. Bij de in gebruik name wonen er twintig broeders. De zes klaslokalen tellende school verwerft als Saint Louis een uitstekende reputatie. Welke altijd zo gebleven is, een beetje een elite school.

Tussen 1909 en 1922 wordt het smalle pakhuis aan de linker zijde op Keizersgracht 85 gekocht en gesloopt. Op de vrijgekomen grond verrijst de uitbreiding van nummer 87, één raam breed. Vandaar dat de ingang niet meer in het midden zit, zoals gebruikelijk langs de gracht.

Foto: Eerste etage klaslokaal, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (vóór de verbouwing in 1952): het interieur van de grote zaal op de eerste etage

www.amsterdamsegrachtenhuizen.info/grachten/kg0/kg0099/kg01085/?tx_sbtabs_pi1%5Btab%5D=1

Rond 1930 is er een verbouwing in opdracht van het Schoolbestuur en verhuist de groep broeders naar de Keizersgracht 71 en heeft dan daar zijn klooster. De school neemt vanaf dat moment ook het achterhuis in gebruik.

In 1952-1953 wordt er een grote verbouwing in opdracht van het Parochieel Kerkbestuur Posthoorn uitgevoerd aan het pand, waarbij centrale verwarming wordt aangelegd. De ingang geheel rechtsonder op de foto (geheel boven) wordt in gebruik genomen tot fietsenkelder vanwaar men binnendoor in het trappenhuis komt.

In juni 1973 na afloop van het schooljaar (krant De Tijd 20-06-1973) verlaat de Jongheerenschool de Keizersgracht. De Academie CICSА trok er in. Het pand werd in de jaren '80 verbouwd tot appartementen

(www.denieuweamsterdamsche.nl/keizersgracht-87g-amsterdam-20201026164301147#).

De school

Behalve de gebruikelijke lokalen waren er ook een fietsenkelder, de zolderverdieping werd als handwerklokaal gebruikt. Maar ook werden daar films vertoond. Zoals Heidi en Marcellino pane e vino. Ik denk dat die ruimte ook voor de overblijvers gebruikt werd zodat ze daar hun meegebrachte (?) brood konden opeten. En de binnenplaats was voor het speelkwartier. In de ruime hal tussen de lokalen stonden de kapstokken.

Gymnastiek kregen wij in het multifunctionele zaaltje (de aula) van de Posthoornkerk. Omkleden op de bühne. Gezien de lang bestaande band een logische plek.

Toen de broeders nog hun eh... lange soepjurken, pardon soutanes of toga's, mét band en 2 sjerpen droegen was het voor ons iedere keer weer leuk om als ze tegen een paaltje leunden stiekem van achteraf een knoop in de sjerp te leggen om het paaltje heen. Kwajongensstreek. Die kleding werd ook op een gegeven moment gemoderniseerd, een stemmig zwart kostuum kwam er voor in de plaats. Het overhemd mét het plastic (celluloid?) boordje.

Van de namen herinner ik mij nog 2: br. Hugo in de 5e klas en br. Leontius in de 6e. Maar als er een invaller nodig was werd vaak de moeder van één van de leerlingen (mw. Veltkamp?) gevraagd.

Schoolreisje

In de 6e klas gingen we ook op schoolreisje. Dan stond het internaat in Oudenbosch toch leeg, de thuisbasis van de broeders. Daar verbleven wij dan 1 of 2 nachten en bezochten de grote Basiliek van de H.H. Agatha en Barbara die er tussen 1865 en 1892 gebouwd is en waarvan het ontwerp is geïnspireerd door twee Romeinse kerken. De koepel van de basiliek is een (verkleinde) kopie van de koepel van de Sint-Pietersbasiliek en de voorgevel is een kopie van de voorgevel van de Sint-Jan van Lateranen in Rome. indrukwekkend. Zeker toen.

De broeders van Saint Louis zijn in 2011 verhuisd van broederhuis Sint Joseph achter de kapel, naar woon-zorgcomplex De Zellebergen in Oudenbosch. In november 2012 is in de kapel van Saint Louis voor het laatst een eucharistieviering gehouden. De kapel is na 144 jaar geen kerkgebouw meer.

(Wetensw-)aardigheden

Op de site van Schoolbank (www.schoolbank.nl/school/saint-louis-lo) zijn meerdere mensen lid van de site van de school op de Keizersgracht in Amsterdam zag ik. Maar ik ben daar geen lid van.

Op de site <https://020apps.nl/kaart/1850-1940/Spuistraat/239> vond ik ook nog informatie over de Voormalige openbare lagere school der eerste klasse nummer 9, later Spuistraatschool. Er was plek voor 320 leerlingen.

De school werd in 1932 opgeheven. Daarna werd het een vestiging van de Maatschappij tot Nut van het Algemeen. In 1933 werd een deel van het gebouw weer school, ditmaal een rooms-katholieke jongensschool: de Saint Louis-school voor ULO en MULO.

Waarschijnlijk later verhuisd naar de ULO (Uitgebreid Lager Onderwijs) (ook MULO?) in de Falckstraat 4 (?) op de hoek van de Reguliersgracht in Amsterdam Centrum.

bron www (Katholicisme 1900-1960): school van de Broeders van St. Louis; bron PW-kaart (Erwin Meijers); bron SAA toegangsnr. 5191: v.d. R.K. parochie der onbevleete ontvangenis (www.gevelreclames.nl/Amsterdam_350.jaar.schoolgebouwen.htm) Sancta Mariaschool voor jongens / GLO Mariaschool 1910-1960 Prinsengracht, 29 Amsterdam.

Op het hoogtepunt groeide de vestiging in Oudenbosch uit tot enorme proporties, de congregatie waaierte ook uit over vele kloosters en instellingen binnen en maar ook buiten de provincie o.a.: Alkmaar (1913), Amsterdam (1893), Den Helder, Laren (1914), Lisse, Nijmegen, Roosendaal (1865) en Rotterdam (1928).

Buiten Nederland waren ook scholen met dezelfde naam: Canada (1955), Tanzania (1962), Liberia (1971) en Indonesië, Soerabaja (1860). Maar met de Nederlandse congregatie hadden ze waarschijnlijk niets van doen, alleen de naamgever: Sint-Aloysius, Sint Louis.

Zo ook met de in 2021 nog steeds bestaande Franstalige universiteit van Saint Louis in Brussel (1858) (zie: https://nl.wikipedia.org/wiki/Universit%C3%A9_Saint-Louis_-_Bruxelles).

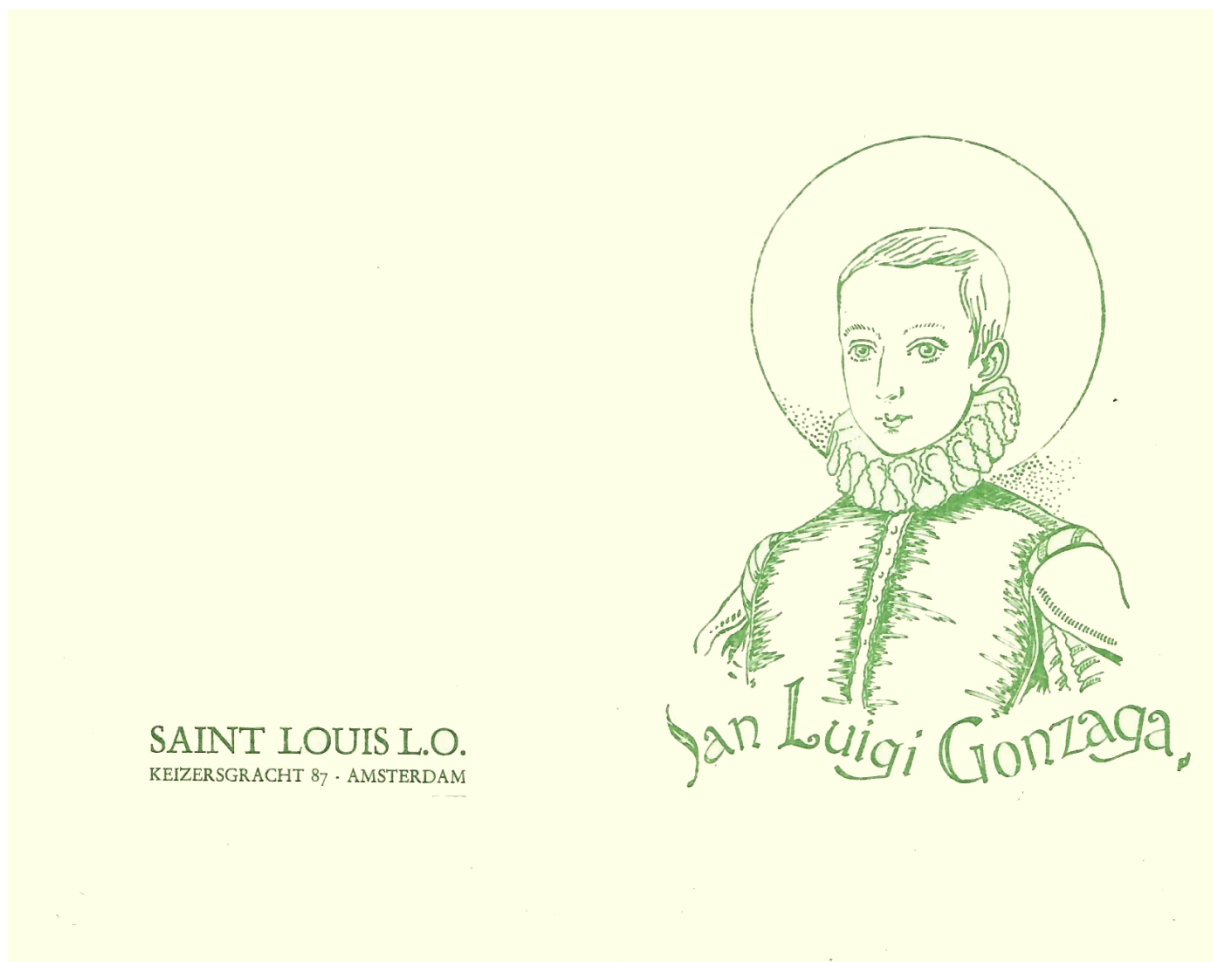
Ik lees op de site <https://historischekringlaren.nl/clemens-calis-%E2%80%A2-broeder-lambertus-larense-schooljongen-werd-broeder/> dat de broeders tot 1963 ook in Laren (Noord-Holland) zaten. (zie ook: <https://historischekringlaren.nl/de-broeders-van-saint-louis-voorwoord/>)

Daar wordt ook de reden van het verdwijnen van de congregatie genoemd:

In de jaren tachtig koos de congregatie uit de 2 opties sterven of werven, het werd sterven.

Er werden geen pogingen meer gedaan aspirant-broeders aan te trekken. De opleidingen werden afgerond.

En als bewijs..... Want wie wat bewaard heeft wat. Zo zagen de rapporten er uit:

Rapport voor het Schooljaar 19 57- 19 58.

van Yos Goud, leerling der 5 e klasse

	Godsdienstleer	Lezen	Schrijven	Rekenen	Nederl. Taal	Geschiedenis	Aardrijkskunde	Kennis der Natuur	Zingen	Tekenen	Gymnastiek	Slojd	Frans	Gedrag	Vlijt	Aantal verzamelde schooltijden	De leerkracht der 5 e Klas	Handtekening der Ouders
1 ste Rapport		9	0	6	7	8	0	9		7	5			7	0	¹⁴ / ₁₄₄	dr. Hugo	San Goud
2 de Rapport		7	0	6	7	7	9	0		6	5			7	0	²⁰ / ₁₄₄	dr. Hugo	San Goud
3 de Rapport		8	0	6	7	6	0	7		7	5			7	7		dr. Hugo	San Goud
4 de Rapport		0	0	6	0	6	7	6		7	5			7	7		dr. Hugo	San Goud

Betekenis de cijfer:

10 Uitmuntend	5 Twijfelachtig
9 Zeer Goed	4 Onvoldoende
8 Goed	3 Slecht
7 Ruim voldoende	2 Gering
6 Voldoende	1 Zeer slecht

Wordt verhoogd - ~~Wordt verhoogd~~

Privaat
hds.